

27 DE FEBRER DE 1908: FUNDACIÓ DE L'INSTITUTO NACIONAL DE PREVISIÓN -L'ORIGEN DEL LA SEGURETAT SOCIAL-

---

Labradores: la ley protege vuestra salud y vuestra vida
[1 de gener de 1925 – 31 de desembre de 1937]

Autor: No identificat

[ANC1-101-N-213](#)

[Imatge en alta resolució](#)

Descripció

La imatge correspon a un cartell de propaganda de l'*Instituto Nacional de Previsión*, de dimensions reals 112x80 cm., imprès entre 1931 i 1937.

Interès del document

El document és un testimoni del tipus de mecanismes que l'*Instituto Nacional de Previsión* va utilitzar amb la finalitat de promocionar-se i donar-se a conèixer a tota la ciutadania espanyola.

Ens il·lustra la preocupació dels governs republicans per intentar consolidar el sistema d'assistència social i sanitària vinculat a la seva legislació laboral, fins aleshores poc desenvolupat pels diversos governs que s'havien anat succeint al llarg de les primeres dècades del s. XX, i ens mostra els primers passos que es van fer per tal de desenvolupar i consolidar la futura Seguretat Social al nostre país.

D'especial interès, és la referència a la protecció dels pagesos, per tal de difondre en el món rural les millores assolides en els àmbits social i laboral.

Context

A finals del s. XIX, els governs liberals espanyols, conscients del desenvolupament industrial, la consegüent consolidació d'una classe obrera i l'aparició d'ideologies i organitzacions revolucionàries que podien posar en perill l'ordre polític i social establert, van considerar necessari desenvolupar una legislació social i laboral amb la finalitat d'atendre les necessitats dels obrers i evitar que aquesta classe social se sentís atreta pels moviments en qüestió.

El primer pas va ser la creació de la *Comisión de Reformas Sociales* (1883), un organisme encarregat d'elaborar estudis i informes per analitzar les qüestions relatives al benestar de les classes obreres i el seu impacte en el desenvolupament industrial i els interessos de la patronal. Tot partint d'aquesta iniciativa, l'any 1900 es va promulgar la primera llei espanyola relativa a pensions, subsidis i indemnitzacions per accidents soferts a la feina. No obstant això, tant la pressió i influència de la patronal com l'escàs abast de la pròpia llei en van impedir una aplicació eficaç. A més, aquesta política laboral anava amb un considerable retard en comparació a altres països europeus. El pioner va ser l'Imperi Alemany amb Otto Von Bismarck a la cancelleria, amb una legislació proteccionista i assistencial desenvolupada en paral·lel a la prohibició i persecució dels partits i sindicats obrers, de qui n'agafaven, obligats per l'evidència, part dels principis que aplicaven. Aquest mecanisme (esclarar el moviment obrer per, després, incorporar part dels seus principis i presentar-se com els defensors d'aquelles mesures), seria una constant dels moviments conservadors del darrer terç del segle XIX i, més endavant, del feixisme. També va ser una fita important per l'assumpció per part dels estats de la qüestió social la publicació, el 1891, de l'encíclica *Rerum Novarum* del Papa Lleó XIII.

Davant la ineficiència d'aquella llei, el 27 de febrer de l'any 1908 es va crear l'*Instituto Nacional de Previsión* (INP)¹, un organisme que a la llarga es va constituir com la llavor de la Seguretat Social a Espanya. En un principi, aquest organisme tenia unes funcions molt limitades; bàsicament, els seus objectius eren fomentar la previsió social, en especial en relació a pensions de jubilació. Es tractava d'un organisme que havia d'encarregar-se de gestionar les mutualitats de treballadors que es creessin i de difondre la pràctica de l'associacionisme mutual entre les classes obreres, un sistema que segons els governs liberals de l'època havia de solucionar les mancances de la llei de l'any 1900. No obstant això, aquesta iniciativa, tot i ser pionera al país, es basava en una concepció del món laboral i l'organització obrera pròpia d'anys pretèrits, fet que s'explica tant per les pressions dels sectors més conservadors i la patronal com per la limitada i molt concentrada expansió de la industrialització a Espanya.

Tanmateix, l'INP es va desenvolupar progressivament i va anar assumint noves competències a mesura que al llarg d'aquells anys es va anar desenvolupant una legislació sociolaboral més complexa i eficaç. Per exemple, l'any 1920 es va decretar la obligatorietat de proporcionar un subsidi de jubilació als treballadors, l'any 1922 es va reforçar la llei de 1900 tot fent-la més eficaç, l'any 1923 es va decretar el subsidi per maternitat, etc. En aquest context, l'INP va jugar un paper molt important, ja que es va convertir en l'organisme encarregat de gestionar les pensions i les indemnitzacions, a més de ser el responsable d'organitzar consorcis i convenis amb diverses entitats i col·legis professionals (metges, farmacèutics, advocats...) per tal de garantir els serveis associats als subsidis i compensacions que havien de rebre els treballadors beneficiaris.

D'altra banda, paral·lelament, des de les institucions públiques es va impulsar la creació de mutualitats d'empresaris amb la finalitat d'apaivagar el seu descontentament i atendre les seves reivindicacions. D'aquesta manera, al formar part de mutualitats, els empresaris podien contractar assegurances per tal de fer front a les despeses que el desenvolupament legislatiu sociolaboral els va carregar. A més, per tal d'atreure'ls a les mutualitats, sovint se'ls eximia de pagar determinats impostos si acreditaven formar part d'una mutualitat empresarial.

Durant la Segona República, el fort impuls que va rebre la legislació en matèria social i laboral va permetre desenvolupar encara més les tasques de l'INP. Això va derivar, primerament, de la pròpia naturalesa de la Constitució republicana de 1931, la qual va elevar a la categoria de dret el fet de poder gaudir d'una pensió, ajuda o compensació en cas de desemparament, accident laboral... i, a més, establia que les institucions públiques estaven obligades a garantir-los. Així doncs, durant aquell període es va decretar la obligatorietat d'assegurar tots els treballadors, es va ampliar el nombre de casos i circumstàncies pels quals els treballadors tenien dret a un subsidi o a una indemnització, es van crear cossos d'inspecció per assegurar el compliment de la normativa i es va crear la *Caja Nacional de Seguro*, un fons social gestionat per l'INP amb la finalitat d'atendre els impagaments dels subsidis als treballadors.

---

¹ Espanya. "Ley referente á la organización por el Estado de un Instituto Nacional de Previsión". *Gaceta de Madrid* (29 febrer 1908), n. 60, p. 875-876. Disponible a: <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1908/060/A00875-00876.pdf>. [Consulta: 11/10/2016].

A més, durant el període republicà, es va posar de manifest la voluntat política de conscienciar i transmetre a tota la ciutadania els nous drets conquerits com a via per crear una societat moderna, participativa i democràtica. D'aquesta manera, s'explica l'impuls de potents campanyes propagandístiques engegades des de les institucions públiques, l'INP inclòs, per tal de difondre-ho. En aquest context, a més, es va posar especial atenció a l'àmbit rural espanyol, el qual havia romàs molt menys permeable que el món urbà en relació a la difusió i absorció de les noves corrents, idees i conquestes que s'havien anat produint en els àmbits social i laboral.

L'INP va continuar existint durant la dictadura del general Franco, i d'acord amb el desenvolupament de la legislació social i laboral impulsada pel règim encara va obtenir més competències i responsabilitats. Ja el 38, el *Fuero del Trabajo*, legislació laboral que reunia els principis feixistes del règim, incorporava principis de protecció laboral i previsió social, que serien incorporats el 1945 en el *Fuero de los Españoles*. El 1963 el franquisme publica la *Ley de Bases de la Seguridad Social* amb l'objectiu d'implantar un model unitari i integrat de protecció social. Aquests objectius es van plasmar en la *Ley General de la Seguridad Social* de 1966, vigent des de l'1 de gener del 67.

Tot plegat va comportar que amb la restauració de la democràcia, l'INP acabés abolint-se arran de la necessitat de racionalitzar l'administració i garantir l'eficiència de la llavors ja coneguda com a Seguretat Social.

Qüestions:

- En la descripció del document hi consta una data atribuïda (entre claudàtors). Dateu el document de manera més concreta i argumenteu aquesta datació.
- Analitzeu el cartell i expliqueu-ne el context, emprant la pauta [El Cartell com a Font Històrica](#)

Per continuar indagant:

Fons arxivístiques

- A través de l'aplicació Arxius en Línia podreu consultar diversos documents dels arxius de Catalunya relacionats amb l'INP.
- A nivell de l'estat podeu fer una cerca a l'aplicació PARES (<http://pares.mcu.es>)
- A l'Arxiu Nacional de Catalunya, els documents del qual també podreu consultar a través de l'aplicació Arxius en línia, es conserven molts fons documentals d'empreses que contenen documentació relacionada amb els sistemes de previsió de què en cada època disposen els treballadors. Així mateix, hi podreu consultar documentació relacionada en el fons Generalitat de Catalunya

Altres fonts

Bibliografia

GARCÍA MURCIA, Joaquín ; CASTRO ARGÜELLES, María Antonia (dir.). *La previsión social en España: del Instituto Nacional de Previsión al Instituto Nacional de Seguridad Social*. [s.l.]: Gobierno de España, Ministerio de Trabajo e Inmigración, Secretaría de Estado de Seguridad Social, 2007. Disponible a: <http://www.seg-social.es/prdi00/groups/public/documents/binario/115798.pdf>. [Consulta: 11/10/2016].

GONZÁLEZ CALLEJA, Eduardo [et al.]. *La Segunda República Española*. Madrid: Pasado y Presente, 2015.

PAREDES, Javier. *Historia de España contemporánea*. Barcelona: Ariel, 1998.

Normativa

Espanya. “Ley referente á la organización por el Estado de un Instituto Nacional de Previsión”. *Gaceta de Madrid* (29 febrer 1908), n. 60, p. 875-876. Disponible a: <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1908/060/A00875-00876.pdf>. [Consulta: 11/10/2016].

Recursos en línia

Ministerio de Empleo y Seguridad Social. (2016). *Historia de la Seguridad Social*. Disponible a: http://www.seg-social.es/Internet_1/LaSeguridadSocial/HistoriadelaSegurid47711/index.htm. [Consulta: 11/10/2016].

QUINTERO LIMA, Maria Gema. (2008). *La Seguridad Social en España*. Disponible a: <http://ocw.uc3m.es/derecho-social-e-internacional-privado/derecho-de-la-seguridad-social/lecturas/evolucionhistorica.pdf>. [Consulta: 11/10/2016].